

HELICOPTERVIEW nr. 19

De arbeidsverhoudingen in de publieke sector van bovenaf gezien

De Albeda Leerstoel richt zich op de arbeidsverhoudingen in de publieke sector. Op dat terrein is sprake van tal van ontwikkelingen. In de in beginsel tweewekelijkse rubriek "*Helicopterview*" signaleer ik vanuit de Albeda Leerstoel al dat soort ontwikkelingen en voorzie deze van commentaar.

Vandaag de 19e aflevering: Monitor voortgang Regeerakkoord Kabinet Rutte-2.

Thema: arbeidsverhoudingen publieke sector.

3.2013

Prof.mr. Roel Bekker

0. Inleiding.

Vlak na de start van het kabinet-Rutte 2 heb ik aangekondigd de voortgang van het Regeerakkoord voor zover dat betrekking heeft op de arbeidsverhoudingen in de publieke sector stelselmatig te zullen volgen. In Helicopterview nr. 15 is het format weergegeven waarmee dat wordt gedaan. Per rubriek is de stand van zaken vermeld, gevolgd door een aanduiding die kort samengevat de voortgang aangeeft. Code 1 betekent: goede voortgang, code 2 betekent: geen voortgang, code 3 betekent: geen informatie beschikbaar. Er kunnen combinaties van codes voorkomen. Voor het verkrijgen van informatie wordt gebruik gemaakt van openbare bronnen: kamerstukken, speeches, uitspraken van ministers, persberichten, congressen etcetera. Tevens wordt bij ontbreken van informatie contact opgenomen met de desbetreffende Afdeling Voorlichting. Als de desbetreffende afdeling niet binnen 24 uur reageert, wordt uitgegaan van code 3.

1. Omvang van de overheid: code 1, 3.

Er is alleen een taakstelling in geld ingeboekt en niet in het aantal ambtenaren. Niettemin is het van belang de ontwikkeling van het aantal ambtenaren te volgen omdat dat een betere indicatie is van de omvang van de overheid dan het budget. Precieze en actuele informatie over het aantal ambtenaren bij het rijk c.q. andere onderdelen van de overheid is niet beschikbaar. Enig inzicht biedt het onlangs verschenen rapport van het UWV, *De overheid, Sectorbeschrijving*, van 31 januari 2013. Een heel nuttig en duidelijk rapport dat meer aandacht verdient dan het tot dusver heeft gekregen. Daaruit blijkt dat men een daling van het aantal ambtenaren bij alle overheden verwacht in de periode van 2012 tot en met 2017 van circa 75.000 op een totaal van 444.000 in 2011. Waar de krimp zich zal voordoen, heeft het UWV niet kunnen achterhalen.

Wat de concrete projecten uit het programma Compacte Overheid betreft:

- Steviger ambtelijke en politieke sturing: is niet zichtbaar.
- Efficiënter beheer rijksvastgoed: loopt; resultaten pas op langere termijn zichtbaar.
- Versnelde inzet efficiënte basisregistraties: vastgoedinformatie loopt, overige registraties: geen informatie beschikbaar.
- Normering bedrijfsvoering ZBO's: geen voortgang. Wel is er een kabinetsbesluit om de ZBO's te kunnen verplichten hun bedrijfsvoering af te stemmen op die van het rijk. Probleem daarbij is echter dat vele ZBO's efficiënter werken dan het rijk. Een wetsontwerp terzake tot wijziging van de Kaderwet ZBO's moet nog worden voorbereid.
- Versterking van de 'governance' en 'sturing' binnen de bedrijfsvoering: geen voortgang bekend.

2.Organisatie: code 1, 3.

- Randstadprovincie: de minister is zeer voortvarend aan de gang. Uit het UWV-rapport blijkt overigens dat een eventuele vermindering van het aantal provincies weinig gevolgen zal hebben voor het aantal ambtenaren. Er werken in totaal bij de provincies, aldus het UWV, ruim 12.000 ambtenaren. De drie provincies die als eerste aan bod zijn (Noord Holland, Utrecht en Flevoland) hebben in totaal ongeveer 3000 ambtenaren. Die doen vooral uitvoerend werk dat ook in de nieuwe constellatie gedaan moet worden. Winst zal kunnen worden geboekt in het beleidsdeel, maar die zal dus kwantitatief beperkt zijn.

- Gemeenten minimaal 100.000 inwoners: de minister is zeer voortvarend bezig.

-Doorlichten ZBO's: projectleider is gestart met verkenning.

- Productschappen en bedrijfsschappen opheffen: zie het antwoord van de minister van EZ van 19 december 2012 op Kamervragen. De planning is, aldus die antwoorden, dat met ingang van 1.1.2014 EZ de taken overneemt. Nagegaan wordt op welke wijze de publieke taken het beste kunnen worden ondergebracht. Er is nog geen wetsontwerp ingediend om dit te regelen, maar het wetgevingstraject is wel gestart.

- Terugdringen aantal waterschappen naar 10 à 12: geen voortgang.

- Samenvoeging toezichts- en inspectietaken: geen voortgang bekend. Wel zal op 1 april 2013 de nieuwe Autoriteit Consument en Markt van start gaan, een fusie van de NMA, de Opta en de Consumentenautoriteit. Maar dat was geen voornemen uit het huidige regeerakkoord.

- Taakbeëindiging of decentralisatie: uitgebreide brief van de minister van BZK d.d. 19 februari 2013. Overigens illustreert die brief dat het begrip 'decentralisatie' tot misverstanden kan leiden omdat het suggereert dat er werkzaamheden overgaan van het rijk naar de gemeenten. Dat is echter niet het geval. Het gaat hoofdzakelijk om taken op het gebied van welzijn in de brede zin des woords. Die zijn nu sterk centraal gereguleerd maar worden niet door VWS uitgevoerd maar door allerlei instanties (zorgkantoren bijvoorbeeld). Zowel de beleidsbepaling als de uitvoering, en dus de verantwoordelijkheid, gaat naar de gemeenten, zo is het voornemen. Dat impliceert dus een grote uitbreiding van de taken en verantwoordelijkheden van de gemeenten. Om die taken te kunnen

uitvoeren, zal overigens een bepaald schaalniveau nodig zijn en zal ook veel moeten worden samengewerkt, aldus de brief.

3. Arbeidsmarkt: code 3.

- 30% van de ABD bestaat in 2017 uit vrouwen: geen informatie bekend over de stand van zaken; zal staan in het Sociaal jaarverslag. NB: het gaat dus niet om het aandeel vrouwen onder de SG's en DG's maar om de gehele ABD, dus vanaf schaal 16. Dat maakt het halen van het doel waarschijnlijk gemakkelijker omdat de praktijk leert dat het aandeel vrouwen afneemt naarmate men dichterbij de top komt. Terzijde: het Regeerakkoord heeft geen doel genoemd voor het aandeel allochtonen.

- Openstellen laagste loonschalen teneinde medewerkers in facilitaire functies bij het rijk in dienst te kunnen nemen: geen voortgang bekend. Er zijn ook geen vacatures gemeld. Probleem is o.m. dat de Cao's in de private sector soms gunstiger zijn dan de ambtelijke loonschalen. Dat geldt met name voor het maandsalaris, daar zou men bij een overstap naar het rijk in bijvoorbeeld de schoonmaaksector er ruim € 40,- op achteruit gaan. Per uur komt de overstap iets (€ 0,23) gunstiger uit. Het zou best eens kunnen dat het voornemen in het Regeerakkoord populairder is onder politici dan onder schoonmakers.

4. Arbeidsvoorwaarden: code 2,3.

- Nullijn overheids personeel 2012 en 2013. Is waarschijnlijk over 2012 niet gerealiseerd. 2013: er is voor het rijks personeel nog geen Cao, dus dat impliceert de nullijn. Er is evenmin een sociaal akkoord bij het rijk. Als het gaat om de arbeidsvoorwaarden is er bij het rijk sprake van complete stilstand. In andere sectoren is er (soms) wel beweging. De vooruitzichten qua loonontwikkeling voor 2014 zijn slecht, omdat bezuinigen op het overheids personeel uit het oogpunt van besparingen snel rendement oplevert en dus uit bezuinigingsoogpunt aantrekkelijk is. Het kabinet mikt dan ook op een nullijn voor 2014 voor overheids personeel en personeel in de zorg.

-WNT-norm gaat van 130% naar 100% voor alle medewerkers. De WNT is net van kracht. Ten aanzien van de verdere daling: geen voortgang.

-Onderzoek naar loonsombenadering: geen voortgang.

-Afschaffen BAPO in het onderwijs en ruimte voor moderne arbeidsvoorwaarden: geen voortgang.

- Herziening functiegebouw Politie: geen voortgang.

5. Ambtenarenstatus: code 3.

- Gelijktrekken ontslagrecht: geen voortgang bekend. Ook niet duidelijk of minister zich voegt bij het initiatiefwetsontwerp ambtenarenstatus van D66 en CDA. Ook geen informatie bekend over voortgang van dat wetsontwerp.

6. Conclusie.

Wat de omvang van de overheid betreft is nog geen actuele informatie beschikbaar. Ook is niet erg zichtbaar welke concrete acties worden ondernomen om de overheid kleiner te maken. Als het gaat om de organisatie van de overheid is er veel voortgang bij de herinrichting openbaar bestuur. Daar is door het publieke optreden van de minister ook veel voortgangsinformatie beschikbaar. Die geeft

overigens aan dat zowel lokaal als provinciaal niet op veel medewerking hoeft te worden gerekend. Als het om ambtenarenzaken gaat, is er sprake van complete stilstand: er gebeurt niets behalve dat de verhoudingen er niet beter op worden. De bezuinigingen drukken initiatieven om tot een sociaal akkoord te komen weg. In wezen staat het overlegstelsel stil op dit moment. Op termijn zal het ontbreken van overleg er toe leiden dat de minister met wetgeving moet komen om veranderingen op dit terrein af te dwingen en ook om een sociaal kader te kunnen hanteren.